

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

определено със Заповед № 851/05.04.2022 г.
на Ректора на УНСС – София

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Изготвил становището: доц. д-р Силвия Димитрова Костова, външен член на научното жури от СА „Д. А. Ценов” – Свищов, катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност”, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)”

Автор на дисертационния труд: Мария Руменова Балтаджиева

Тема на дисертационния труд: „Оценка на приложението на диагностичен модел за контрол на приходите в предприятието в зависимост от неговите организационни характеристики”

Научен ръководител: проф. д-р Емил Асенов

Становището е разработено и представено в съответствие със Заповед № 851/05.04.2022 г. на Ректора на УНСС – София и във връзка с провеждане на публична защита за придобиване на ОНС „доктор“, в област на висше образование 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“, с кандидат Мария Руменова Балтаджиева, задочен докторант към катедра „Финансов контрол“ на УНСС – София, зачислена в докторантура на 22.02.2016 г. и отчислена на 09.03.2022.

I. Кратко представяне на кандидата

Мария Руменова Балтаджиева е родена на 10.03.1990 г. в град Варна. През 2009 г. завършва средното си образование във френската гимназия „Фредерик Жолио-Кюри“ – гр. Варна с профил френски език и математика. Същата година е приета за студент редовно обучение в Университет за национално и световно стопанство – гр. София, специалност „Международни икономически отношения“ Придобива бакалавърска степен през 2013 г., а след това е приета в магистърската програма „Финансово право и финансов контрол“ отново в същия университет.

Започва работа като Бизнес анализатор, информационни технологии (Business Intelligence) в „Телерик“ АД през 2014, като по-късно същата година фирмата е придобита от „Прогрес Софтуер“ и преобразувано в ЕАД. След 3 години е повишена на Старши анализатор „Principal Business Intelligence Analyst, а след още две години и половина в позиция „Principal Business Intelligence Analyst“. През октомври 2021 г. е повишена в мениджър екип на същия отдел. Същата година участва и завършва успешно програмата на Университета в Оксфорд и Бизнес-училището „Саид“ – „Ръководство на стратегически проекти“.

II. Обща оценка на представените по конкурса материали

Представени са *дисертационен труд* на тема „Оценка на приложението на диагностичен модел за контрол на приходите в предприятието в зависимост от неговите организационни характеристики“; *автореферат, глава от колективна монография, две статии* по темата на дисертацията и *автобиография* на кандидата.

1. **Дисертационният труд** на тема „Оценка на приложението на диагностичен модел за контрол на приходите в предприятието в зависимост от неговите организационни характеристики“ е в *достатъчен обем* за научно изследване от такъв тип. Общият обем е 200 страници, съобразно странирането в разработката или 145 стандартни страници.

В структурно отношение дисертационният труд съдържа: заглавна страница; съдържание – 2 стр.; увод – 7 стр.; изложение, оформено в четири глави – 148 стр.; заключение – 11 стр.; 4 приложения и използвана литература – 6 стр. Приложеният списък с използваната литература съдържа общо 111 източника. Използваните източници са в достатъчна

степен и показват сериозно проучване на автора по проблематиката. В основния текст са включени 24 фигури и 21 таблици.

В дисертационния труд докторантът използва методическия инструментариум за научен анализ и изследване по разглежданите въпроси, което му в известна степен му е позволило да обоснове взаимовръзките и зависимостите в сферата на изследваната проблематика.

Дисертационният труд е проверен за наличие на плагиатство чрез специализиран софтуер на УНСС – София. В процентно съотношение – 8% съвпадения в целия текст, съгласно предоставената справка от проверката, разкритите съвпадения са в рамките на допустимото и са основно от цитати и съвпадения на термини в бази данни на правни и нормативни документи.

Това дава основания *дисертационния труд да се приеме като отговарящ на всички формални и количествени изисквания за такава разработка*, съгласно действащото законодателство.

2. **Авторефератът** е на същата тема и е в обем от 65 страници, съобразно странирането в разработката. Той възпроизвежда структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертационния труд. В него е приложена *справка за основните приноси*, съдържащи се в дисертационния труд, *справка за публикациите* на докторанта и *декларация за оригиналност и достоверност*.
3. **Публикациите**, свързани с дисертационния труд са 1 глава от колективна монография, 2 научни статии, публикувани в специализирани издания. Представените публикации приемам, че са *лично дело на докторанта*.

Считам, че представените материали по конкурса *удовлетворяват целите за оценяване на кандидата и позволяват формиране на заключително становище*.

III. Качествена оценка на дисертационен труд

Избраната тема може да се определи като значима за теорията и практиката на контрола. *Обемът и структурата* на представения дисертационен труд осигуряват на автора възможност да дискутира въпросите, обособени от темата. Правилно са определени *обектът, предметът, целта и задачите* на изследването. В изложението са разгледани възможностите за оценка приложението на диагностичен модел за контрол на приходите в предприятието в

зависимост от неговите организационни характеристики, както и възможностите и насоките за подобряване на процеса за контролинг при изпълнението на целите чрез ключовите елементи на организацията, според структурата.

Формулираната теза и допускането на автора (хипотезата) в изследването е в съответствие със заглавието. По отношение на изследователската теза сполучливо, в хода на изследването, е обоснована и в известна степен доказана необходимостта от адекватно организиране на елементите на диагностичните модели в контролния процес и че в контекста на даден организационен дизайн, от значение за ефективността му е и постигането на поставените цели. **Поставената цел и изведените на тази основа задачи** са коректно формулирани и приемам, че са частични постигнати в цялостните резултати от изследването.

Съществува **логическа обоснованост на основните заключения на автора** със съдържанието по отделните части на дисертационния труд, както и обвързване на съдържанието на таблиците, схемите и представените резултати от изследването на практическото приложение на модела. Може да се приеме по принцип, че дисертацията е поставена на вярна научна и концептуална основа.

В научната разработка се открояват на **четири основни акцента** в хода на изследването на автора:

- **Първо** – Глава първа на дисертацията има въвеждаща роля. В нея, основавайки се на особеностите, спецификите и тенденциите на съвременната организация, осигуряващи нейното развитие авторът е анализирал същността на диагностиката. Разгледан е инструментариумът на мениджмънта, насочващ организацията в желаната е представен в три отделни операции - комуникация, упълномощаване и вземане на решения. Направен е преглед на понятието „диагностика“ и връзките му с финансовия контрол като надежден инструмент за наблюдение и изследване на характерните признаци за определянето на състоянието на дадена система.
- **Второ** – В глава втора е представена функцията контролинг на изпълнението на приходите, като финансова цел на организацията. Обосновава се диагностичният анализ, като предпоставка за контролинга на приходите. Направен е опит за представяне на разликите между контролинг и контрол. Обоснован е изборът на приходите като основен показател, тъй като постигането на определени нива е от основно значение за дългосрочното развитие и съществуване на

организацията, тъй като приходите са проекция на нефинансовите фактори на бизнеса. Разгледани са разликите между контролинг и контрол, както и предизвикателства за управленския инструментариум при контролинга на изпълнението на целите за приходи в съвременната организация. В края на тази част е разгледано организационното развитие в рамките на различните типове организации и видове контролинг при процеса на изпълнение на финансовите цели свързани с приходите.

- **Трето** – трета глава има теоретико-практически характер като се разглеждат избраните елементи на разработения диагностичен модел. Направено предложение за диагностичен модел, което да бъде тествано. Основното допускане е, че при успешно интегриране на модела, организацията би придобила ясен механизъм за навременно установяване на потенциални отклонения от целите за приходите и същевременно въвеждането на сполучливи превантивни мерки.
- **Четвърто** – в четвъртата част на изследването е направено емпиричното изследване на основата на разработена и реализирана анкета сред 196 души, от различни компании по света. представени насоките за приложението на диагностичния модел за контрол на приходите в предприятието в зависимост от организационните му характеристики в резултат от емпиричното изследване. Те са разделени в три основни групи. Първата група е фокусирана върху оценката на избрания организационен дизайн. Втората група е насочена към анализа на причинно-следствените връзки на елементите на организацията като тези връзки са търсени само в областта на целите за приходи на организацията. А последната група е отредена за оценката на съществуващите взаимовръзки между самите елементи и взаимното им влияние.

Това дава основание дисертационният труд да бъде оценен *като изследване, което притежава качества на научна разработка по посочената тематика.*

IV. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд

В изследването могат да се очертаят конкретни приноси, които са предимно с *научно-приложен характер*, и вярно отразяват достиженията на автора. По-важните приноси, според мен, са свързани с:

1. Представяне на диагностичен модел за контролинг на изпълнението на приходите, като е доказана неговата полезност и са изведени възможностите за неговото оптимизиране.
2. Изследвани са и са идентифицирани на ключовите елементи на диагностичните модели при контрола на приходи, връзките между тях.
3. Чрез корелационен анализ на връзките на диагностичния модел се представя резултата между нивото на корелация между отделните елементи и честота за постигане на целите. Доказва се хипотезата, че изграждането на бизнес стратегия, системите за контрол и диагностиката на финансовите цели са свързани в най-голяма степен, но се забелязва и още един ключов елемент и това е именно крос-функционалната интеграция на служителите в процеса за контрол на изпълнението на целите за приходи.

Казаното до тук, ми дава основание да оценя дисертационния труд *като изследване, с качества на научно-приложна разработка по посочената тематика и постигнати конкретни резултати с научно-приложен характер.*

V. Критични бележки, въпроси и препоръки

Към автора могат следните критични бележки и препоръки, а именно:

1. Съдържанието на места не следва логиката на поставената цел и задачи.
2. Необходимо е авторът по-задълбочено да изследва връзките между управленския контрол и контролинга и на тази основа да обоснове тежестта на диагностиката в управление на организациите.
3. В бъдещите се изследвания, авторът следва да задълбочи научния и сравнителен анализ, за да аргументира в по-прецизна степен своите изводи и препоръки.
4. Качеството на разработката би се подобрило ако резултатите от проучването бяха основа и в изводите във втора и трета глава на дисертационния труд.

Въпрос:

1. По какъв начин диагностичният модел спомага да се постигнат дългосрочни, средносрочни и краткосрочни устойчиви промени в организациите?

VI. Заключение

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема „Оценка на приложението на диагностичен модел за контрол на приходите в предприятието в зависимост от неговите организационни характеристики“ ми дава основание да изразя *положително становище* и да *предложа на членовете на научното жури да подкрепят решение за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Мария Руменова Балтаджиева, в професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.*

гр. Свищов
03.05.2022 г.

Изготвил становището:.....
(доц. д-р **Силвия Костова**)